

Trong thời đại hiện nay, hầu hết các quốc gia phát triển trên thế giới đều cho rằng công tác đào tạo đóng một vai trò quan trọng trong việc giúp gia tăng sức cạnh tranh của quốc gia nói chung và của từng doanh nghiệp, tổ chức nói riêng. Việc nhận thức rõ ràng, đúng đắn về việc đào tạo con người tại các quốc gia, doanh nghiệp và tổ chức sẽ quyết định sự thành công hay thất bại của họ. Tuy nhiên, điều cần phải lưu ý là khái niệm đào tạo còn bao gồm cả hai góc độ là “được” đào tạo và “tự” đào tạo. Điều này dẫn đến thực trạng là tại một số nơi trên thế giới đã đưa ra ý niệm về “xã hội/ tổ chức học tập” và học tập suốt đời nhằm đáp ứng những thay đổi không bao giờ chấm dứt trong đời sống xã hội.

Đào tạo sinh viên theo yêu cầu của thực

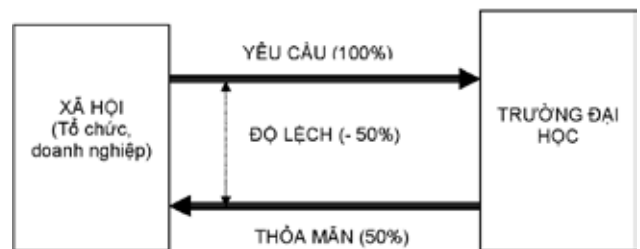
TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

Tại Việt nam, vấn đề đào tạo và tự đào tạo cũng đã được đưa ra từ lâu nhưng cách thức tiếp cận về nội dung, yêu cầu và mục tiêu chưa đi sát với nhu cầu thực tế của cuộc sống. Điều này thể hiện qua kết quả khảo sát của Bộ Giáo dục – Đào tạo công bố vào đầu năm 2008 cho thấy các nhà tuyển dụng phải đào tạo lại cho hơn 50% số sinh viên tốt nghiệp vì không đáp ứng được yêu cầu chuyên môn đặc biệt là các kỹ năng mềm như kỹ năng thực hành, tính sáng tạo, khả năng giao tiếp, khả năng làm việc linh hoạt, độc lập hoặc nhóm (Hình 1).

Nếu đứng dưới góc độ kinh tế thì rõ ràng chúng ta có thể nhận thấy rằng, “sản phẩm” của các trường Đại học tại Việt nam là sinh viên tốt nghiệp đại học hiện chưa đáp ứng được yêu cầu của thực tiễn ở mức độ quá cao (trên 50% sản phẩm bị lỗi).

Độ lệch giữa yêu cầu của các tổ chức, doanh nghiệp và mức độ thỏa mãn của các trường Đại học có thể xuất phát từ cả các tổ chức và các trường Đại học do:

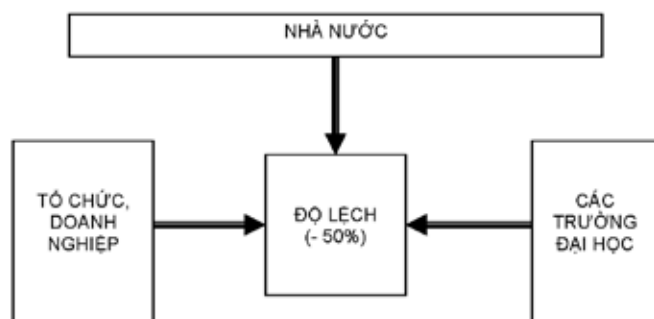
Hình 1: Độ lệch về yêu cầu và mức độ thỏa mãn về chất lượng sinh viên

- Yêu cầu của các tổ chức, doanh nghiệp quá cao hoặc không có tính thực tiễn và khả thi;
- Khả năng đáp ứng của các trường Đại học không thể đáp ứng yêu cầu của các tổ chức.

Tuy nhiên, theo của chúng tôi, nguồn gốc của tình trạng “sản phẩm” của các trường Đại học Việt nam không đáp ứng được yêu cầu của thực tế có thể xuất phát từ nhiều nguồn gốc khác nhau (Hình 2).

Hình 2: Nguyên nhân của độ lệch giữa yêu cầu và mức độ thỏa mãn về chất lượng sinh viên

Chi tiết như sau:

Nguyên nhân từ phía nhà nước:

- Chưa quan tâm đầu tư đúng mức cho hoạt động đào tạo của các trường Đại học tương xứng với kỳ vọng đặt ra;
- Hoạt động quản lý còn nặng về tính hành chính, chưa tạo quyền chủ động cho các trường Đại học trong việc quyết định các vấn đề liên quan đến tài chính, nhân sự và chương trình đào tạo dẫn đến tình trạng các trường Đại học bị “trói tay” trong hoạt động đào tạo của mình.

Nguyên nhân từ phía các trường Đại học:

Về nhà trường:

- Nhận thức chưa đúng hoặc không nắm bắt rõ yêu cầu của xã hội đối với sinh viên khi tốt nghiệp bậc đại học;
- Chưa chủ động xây dựng mục tiêu đào tạo cũng như chưa có những giải pháp đảm bảo đạt được mục tiêu đào tạo của mình;
- Chưa thực sự coi sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo dẫn đến việc đưa ra các chương trình đào tạo không phù hợp với yêu cầu của sinh viên và xã hội cũng như chưa được ra được các chương trình hỗ trợ cho sinh viên một cách thuận lợi;
- Chưa tạo điều kiện hỗ trợ tốt cho hoạt động giảng dạy của giảng viên và học tập của sinh viên;
- Chưa chủ động tìm kiếm các nguồn tài trợ cũng như hợp tác của các tổ chức, doanh nghiệp trong xã hội giúp tăng ngân sách hoạt động cũng như giúp sinh viên tiếp cận thực tế hoạt động của các tổ chức, doanh nghiệp tốt hơn;
- Chưa xem đội ngũ giảng viên là khâu trọng yếu trong quá trình đào tạo dẫn đến việc xem nhẹ chính sách, chế độ đãi ngộ đối với giảng viên đã làm cho lực lượng giảng viên suy giảm về chất lượng giảng dạy dẫn đến chất lượng của sinh viên tốt nghiệp các trường Đại học bị giảm thấp;

Về phía giảng viên:

- Chưa chủ động nghiên cứu khoa học nhằm nâng cao năng lực nghiên cứu và trình độ của bản thân;

- Chưa xem công việc giảng dạy và nghiên cứu là một nghề để theo đuổi và cống hiến.

Về phía sinh viên:

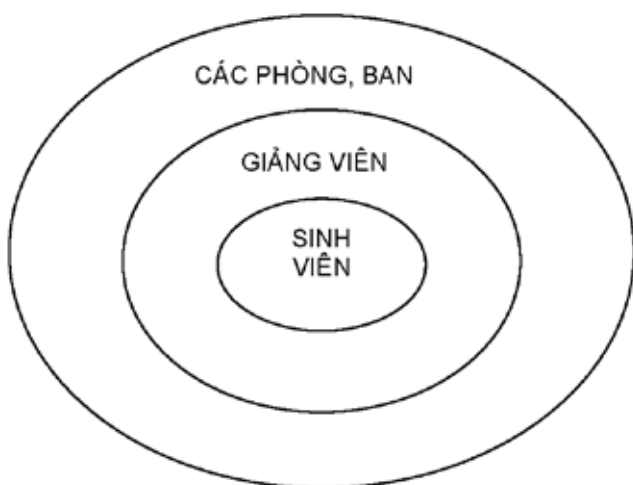
- Chưa thực sự nỗ lực tham gia vào quá trình học tập của bản thân;
- Chưa chủ động tham gia vào quá trình học tập, rèn luyện;
- Năng lực tự học chưa cao;

Nguyên nhân từ phía các tổ chức, doanh nghiệp:

- Chưa thực sự tham gia vào quá trình đào tạo thông qua việc tài trợ, hợp tác với các trường Đại học trong việc cung cấp các thông tin liên quan đến yêu cầu về kỹ năng chuyên môn, nghề nghiệp đối với sinh viên;
- Chưa tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận với hoạt động của các tổ chức, doanh nghiệp trước khi tốt nghiệp;
- Đưa ra các yêu cầu quá cao đối với một sinh viên mới tốt nghiệp đại học khi cho rằng họ phải đáp ứng được ngay lập tức các yêu cầu của các tổ chức, doanh nghiệp mà không quan tâm đến sự khác biệt của các tổ chức, doanh nghiệp.

Do đó, để sinh viên theo học tại các trường Đại học ở Việt nam có thể đáp ứng tốt hơn yêu cầu của các tổ chức, doanh nghiệp trong nền kinh tế, theo chúng tôi, điều kiện tiên quyết đối với các trường Đại học Việt nam là cần phải xem sinh viên như trung tâm của quá trình đào tạo (Hình 3).

Hình 3: Sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo

Một số quan điểm cụ thể nhằm nâng cao mức độ thỏa mãn yêu cầu của thực tế đối với sinh viên tốt nghiệp hệ đại học:

Đối với các cơ quan quản lý nhà nước:

- Xây dựng, ban hành các chuẩn mực đánh giá hiệu quả hoạt động của các trường Đại học làm cơ sở để Nhà nước thực hiện các chính sách hỗ trợ đối với các trường Đại học về chỉ tiêu tuyển sinh,

ngân sách đào tạo và đào tạo lại cũng như các hỗ trợ khác về cơ sở vật chất, tài trợ không hoàn lại v.v.v.

- Thay đổi cách thức quản lý hoạt động đào tạo của các trường theo hướng nới rộng cơ chế hoạt động cho các trường Đại học theo hướng tăng quyền tự chủ cho các trường đại học về các quyết định liên quan đến các vấn đề có tính lựa chọn như ngành đào tạo; chương trình đào tạo; nhân sự; tài chính v.v.v

Đối với các trường Đại học:

- Xem sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo và chủ động xây dựng mục tiêu đào tạo, chương trình đào tạo đáp ứng yêu cầu của các tổ chức, doanh nghiệp trong xã hội thông qua việc thường xuyên khảo sát, đánh giá sự thay đổi của các yêu cầu đối với sinh viên tốt nghiệp ra trường của các tổ chức, doanh nghiệp trong xã hội để đưa ra các chương trình đào tạo phù hợp. Thậm chí, các trường Đại học phải đưa ra các chương trình đào tạo mang tính đón đầu, chuẩn bị trước cho sinh viên các kỹ năng cần thiết trong tương lai;

- Thay đổi cách nhìn nhận về vai trò của giảng viên trong quá trình đào tạo bằng các chủ trương, chính sách cụ thể về yêu cầu và đãi ngộ đối với đội ngũ này;

- Tăng cường hoạt động nghiên cứu khoa học trên cơ sở phối kết hợp với các tổ chức, doanh nghiệp trong nền kinh tế nhằm tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau giữa các trường đại học và thực tiễn cũng như thông qua đó tìm kiếm các nguồn tài trợ và hỗ trợ khác từ các tổ chức, doanh nghiệp phục vụ cho công tác đào tạo và nghiên cứu khoa học của các trường;

- Tổ chức các chương trình đào tạo ngoại khóa để trang bị thêm cho sinh viên các kỹ năng mềm để có thể hội nhập hiệu quả và nhanh chóng với thực tiễn hoạt động của các tổ chức, doanh nghiệp trong xã hội.

Đối với giảng viên:

- Tăng cường việc thâm nhập vào thực tế thông qua các chương trình kiến tập, thực tập hoặc tham gia làm việc tại các tổ chức, doanh nghiệp nhằm nâng cao tính thực tiễn trong quá trình giảng dạy trên lớp;

- Tham gia hoạt động nghiên cứu khoa học và giảng dạy với các trường đại học, Viện nghiên

cứu và Trung tâm Đào tạo của các quốc gia phát triển nhằm học tập, trao đổi kinh nghiệm để nâng cao năng lực giảng dạy và nghiên cứu khoa học;

- Chú trọng vào việc huấn luyện cho sinh viên kỹ năng tự học, tự đào tạo cũng như phương pháp làm việc để hội nhập với các tổ chức và doanh nghiệp sau khi tốt nghiệp;

- Chuyên tâm với hoạt động nghiên cứu khoa học và giảng dạy.

Đối với các tổ chức, doanh nghiệp:

- Hỗ trợ các trường đại học trong việc tạo điều kiện cho giảng viên, sinh viên tiếp cận với thực tiễn hoạt động của các tổ chức, doanh nghiệp nhằm thu hẹp khoảng cách giữa lý thuyết và thực tiễn;

- Tham gia đóng góp kinh phí cho hoạt động đào tạo và đào tạo lại của các trường Đại học;

- Cần nhận thức rằng các trường Đại học chỉ đào tạo những kiến thức, kỹ năng có tính cơ sở, nền tảng cho sinh viên nhằm giúp họ hội nhập với hoạt động của các tổ chức, doanh nghiệp trong xã hội một cách nhanh chóng và hiệu quả nhất;

- Cần đưa ra các chương trình “hội nhập tổ chức” hiệu quả dành cho các sinh viên mới tốt nghiệp đại học được tiếp nhận vào tổ chức, doanh nghiệp để giúp các sinh viên này hội nhập với những đặc thù về văn hóa và hoạt động của từng tổ chức, doanh nghiệp một cách nhanh nhất.

Đối với sinh viên:

- Tích cực, chủ động tham gia vào quá trình nghiên cứu và học tập tại trường Đại học nhằm nâng cao phần kiến thức cơ sở làm nền tảng cho việc học tập suốt đời sau khi tốt nghiệp đại học;

- Rèn luyện, nâng cao năng lực tự học, tự đào tạo để chuẩn bị cho mình những kỹ năng cần thiết nhưng chưa được đào tạo trong các chương trình đào tạo chính khóa và ngoại khóa của các trường Đại học.

Tóm lại, để nâng cao mức độ thỏa mãn của sinh viên tốt nghiệp đại học với yêu cầu thực tiễn của các tổ chức, doanh nghiệp cần phải tiến hành đồng bộ các thay đổi từ nhiều phương diện khác nhau như quản lý nhà nước, các tổ chức/ doanh nghiệp, các trường đại học, giảng viên và cả sinh viên của các trường đại học ■

